

บัวทิพย์ เชิดชูเกียรติศักดิ์. 2545. *การจัดการการผลิตและการตลาดเห็ดฟาง ในเขตจังหวัด
ขอนแก่น ปี 2544*. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
ธุรกิจการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. [ISBN 974-367-522-1]
คณะกรรมการที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ : รศ.จรัญ ไทยานนท์, ผศ.เพียรศักดิ์ ภักดี

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาสภาพทั่วไปในการผลิต ต้นทุนการผลิตและผล
ตอบแทน การจัดการระบบการตลาด ปัญหาและอุปสรรคในการเพาะเห็ดฟางในโรงเรือน โดย
ได้ดำเนินการเลือกพื้นที่เกษตรกรเพาะเห็ดฟางในโรงเรือนในเขต บ้านดอนโจด บ้านดงบัง
ตำบลคอนนิม อำเภอน้ำโงใหญ่ บ้านโคกใหญ่ ตำบลก้านเหลือง อำเภอน้ำน้อย และบ้านหนอง
ฉันทเพล ตำบลหัวทุ่ง อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เพาะเห็ดฟางเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย
41.3 ปี และส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สำหรับขนาดโรงเรือนที่เพาะเห็ดฟางนั้น
ขนาดที่มีมากที่สุดคือ ขนาด 5 เมตร $\times$ 11 เมตร $\times$ 2.50 เมตร รองลงมาคือ ขนาด 4 เมตร $\times$
8 เมตร $\times$ 2.50 เมตร การผลิตเห็ดฟางในรอบ 1 ปี เกษตรกรจะเพาะเห็ดฟางได้เฉลี่ย 10.93
รุ่นต่อปี หรือประมาณ 11 รุ่นต่อปี ต้นทุนการผลิตเห็ดฟาง 1 รุ่น ของโรงเรือนขนาด 4 เมตร $\times$
8 เมตร $\times$ 2.50 เมตร มีรายได้ทั้งหมด 3,334.72 บาทต่อโรงเรือน มีต้นทุนเงินสด 966.20
บาทต่อโรงเรือน ต้นทุนไม่เป็นเงินสด 1,131.82 บาทต่อโรงเรือน ต้นทุนทั้งหมด 2,098.02
บาทต่อโรงเรือน กำไรสุทธิ 1,236.70 บาทต่อโรงเรือน โรงเรือนขนาด 5 เมตร $\times$ 11 เมตร $\times$
2.50 เมตร มีรายได้ทั้งหมด 4,846.72 บาทต่อโรงเรือน มีต้นทุนเงินสด 1,527.81 บาทต่อ
โรงเรือน ต้นทุนไม่เป็นเงินสด 1,366.06 บาทต่อโรงเรือน ต้นทุนการผลิตทั้งหมด 2,893.78
บาทต่อโรงเรือน กำไรสุทธิ 1,952.85 บาทต่อโรงเรือน โรงเรือนขนาด 6 เมตร $\times$ 13 เมตร $\times$
2.50 เมตร มีรายได้ทั้งหมด 6,453.44 บาทต่อโรงเรือน มีต้นทุนเงินสด 1,801.28 บาทต่อ
โรงเรือน ต้นทุนไม่เป็นเงินสด 1,762.50 บาทต่อโรงเรือน ต้นทุนทั้งหมด 3,563.78 บาทต่อ
โรงเรือน กำไรสุทธิ 2,889.66 บาทต่อโรงเรือน และต้นทุนการผลิตทั้งหมด 17.67 บาทต่อ
กิโลกรัม กำไรสุทธิ 14.33 บาทต่อกิโลกรัม ปัญหาที่สำคัญของเกษตรกรคือ ราคาเห็ดฟางไม่
แน่นอน และไม่มีตลาดรองรับที่ดี หากมันล่าช้าหลังราคาแพง ขาดเงินทุน โรงเรือนชำรุดและพัง

พ่อค้าคนกลางส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจอยู่ระหว่าง 2-3 ปี มียอด
จำหน่ายเห็ดฟางเฉลี่ย 472.50 กิโลกรัมต่อวันต่อคน การซื้อขายเห็ดฟางจะมีลักษณะการขายส่ง
มากกว่าการขายปลีก การกำหนดราคาซื้อเห็ดฟางส่วนใหญ่พ่อค้าคนกลางเป็นผู้กำหนด ปัจจัย
ที่มีผลต่อการกำหนดราคาเห็ดฟางคือ ปริมาณของเห็ดฟางในตลาด คุณภาพของเห็ดฟาง และ
การแข่งขันของพ่อค้า ปริมาณเห็ดชนิดอื่น รวมถึงพืชผักต่าง ๆ ในตลาด

วิธีการตลาดเห็ดฟางเส้นทางที่ 2 มีส่วนเหลือการตลาด 18 บาทต่อกิโลกรัม พ่อค้าปลีกมีต้นทุนการตลาด 0.87 บาทต่อกิโลกรัม กำไรที่พ่อค้าปลีกได้รับ 17.13 บาทต่อกิโลกรัม

วิธีการตลาดเห็ดฟางเส้นทางที่ 3 ส่วนเหลือการตลาด 23 บาทต่อกิโลกรัม พ่อค้าส่งมือที่ 1 มีส่วนเหลือการตลาด 8.00 บาทต่อกิโลกรัม มีต้นทุนการตลาด 0.73 บาทต่อกิโลกรัม พ่อค้าส่งมือที่ 1 มีกำไร 7.27 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับพ่อค้าปลีกมีส่วนเหลือการตลาด 14.92 บาทต่อกิโลกรัม มีต้นทุนการตลาด 0.83 บาทต่อกิโลกรัม มีกำไร 14.17 บาทต่อกิโลกรัม พ่อค้าปลีกจะมีส่วนเหลือการตลาดมากที่สุด หากเกษตรกรรวมกันซื้อกากมันสำปะหลังอาจทำให้ได้ราคาถูก กลุ่มเพาะเห็ดฟางควรจัดหารวัสดุที่มีคุณภาพมาจำหน่าย หรือกลุ่มเพาะเห็ดฟางร่วมกับหน่วยงานรัฐจัดอบรมการทำเชื้อเห็ดฟาง จะทำให้ได้เชื้อเห็ดฟางที่มีคุณภาพได้ อาจทำให้ได้ผลผลิตมากขึ้น และต้นทุนการผลิตต่ำลง กำไรมากขึ้น ปัญหาที่สำคัญของพ่อค้าคือเงินทุนไม่เพียงพอ บางช่วงปริมาณเห็ดฟางไม่เพียงพอ พ่อค้ามีการแข่งขันกัน

นอกจากนี้เกษตรกรควรดูแลและจัดการการผลิตตามขั้นตอนที่ถูกต้อง หน่วยงานรัฐควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการผลิตและการตลาดอย่างถูกต้อง กลุ่มควรร่วมมือกับหน่วยงานรัฐเพื่อจัดหาตลาดรองรับผลผลิต ประชาสัมพันธ์ผลผลิตให้ผู้บริโภคใกล้เคียงเพื่อขยายตลาด รวมถึงการหาวิธีการแปรรูปเห็ดฟาง จะทำให้เก็บรักษาผลผลิตได้และเป็นการเพิ่มมูลค่าเห็ดฟางให้สูงขึ้น